מו: חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

שלח ליה ר"נ בר רב חסדא לרב נחמן בר יעקב. ר"נ סתם שכלל גמרא הוא ר"נ בר יעקב מזכר שמו ושם אביו אע"כ יש ר"נ אחר אלנו כי הכא וכירושלמי פליגי בכל מקום רב נחמן בר יעקב ורב ששת משמע דהוה ר"נ סתם דהוא בר פלוגתיה דרב ששת דגמ' שלנו ולא כמו שמשמע ממתן פירוש הקיומרם בסוף פרק כל הגט (גיטין דף לא: ושם ד"ה אלא) דרב נחמן בר יצחק הוה מתניה דבי נשיאה דהיינו רב נחמן סתם כדמוכח בהעור והרוטב (מולין דף קמד:) ועוד דאמרינן בהשולח (גיטין דף לט:) אמר ר"נ בר יצחק אנא אמינא [אין] הלכה ורבנן דאתו ממחוז אמרי משמיה דר"נ הלכה אלמא ר"נ סתם לאו היינו ר"נ בר יצחק ובפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מג: ושם ד"ה יתיב) אמר יתיב ר"נ בר יצחק אמורי דרבא ויתיב רבא קמיה דר"נ וכן בכמה מקומות אמר רבא אמר רב נחמן ורב נחמן בר יצחק הוה תלמידיה דרבא כדמשמע בגמ' יחפור (לעיל דף כב.) ואין להאריך [ב]: **הא** דאית ליה **פירא בארעא.** לא יעיד דנוגע בעדות הוא לפי שהיה נותן לו למחצה לשנים ולרביע ואם יחכה המערער הרי שלא כרשותו ירד וידו על התחתונה אכל לית ליה פירא בארעא לא מיים אם יסלקוהו:

לוקח ראשון מעיד ללוקח שני **והוא דאית ליה ארעא אחריתי אבל לית ליה ארעא אחריתי לא** יעיד. פ"ה משום דמיים שמא יבא בע"מ ויטורף ממנו ולא יהא לו ממה לגבות מן המוכר וקשה לר"י דמ"ש דאפילו אית ליה ארעא אחריתי נמי דכי היכי דמיים לבע"מ קנין ה"נ נימוס לבעל חוב גדול שיהא חובו כנגד שני קרקעות אלא נראה לר"י דאע"ג דלעיל (דף מד.) גבי מוכר שדה שלא באחריות אמרינן שאין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הם ודאי מיישנין לבעל חוב לפי שאדם יודע אם יש לו בעלי חובים אם לאו וכשאינו רואים שבא להעיד אינו מוחשים שלכך מעיד לפי שרואה להעמידה בפני בע"מ והתם אפילו אית ליה ארעא אחריתי לא יעיד דמיישינן שמא יש לו בעל חוב גדול וכן אומר רשב"א דמשמע לעיל כי פריך וכי קנו מידו מאי הוי הכי מעמידה בפני בע"מ ולא משני כגון דאית ליה ארעא אחריתי והא דקאמר לעיל אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה הדר לא תקשי היאך הדר עליה שמא יש לו בעל חוב גדול דה"פ אי אית ליה ארעא אחריתי כדי כל החוב עליה הדר ואי לית ליה ארעא אחריתי כדי כל החוב מאי נפקא מינה אבל אין לאחר שהלוקח מעיד לפי שיהיה נגבע"מ של מוכר ממה לגבות דאין הלוקח יודע אם יש למוכר שום בע"מ אלא היינו טעמא דאין הלוקח ראשון מעיד ללוקח שני אע"ג דלא חיים לבע"מ מיהו חיים שמא קרקע גזולה היא והיום או למחר יבא הגזל ויקחנה ולא יהיה לו ממה לאחור על המוכר היכא דלית ליה ארעא אחריתי למוכר וא"ת ומלוה וערב (והלוקח) אמאי מעידים ללוה אע"ג דאית ליה ארעא אחריתי ניחוש שמא היא גזולה וכשיבא גזל ויקחנה לא יהיה לו ממה לגבות כדמיישינן לחד נגזל גבי לוקח ה"נ ניחוש גבי ערב ומלוה וי"ל דבשום מקום אין המלוה וערב והלוקח מוחשין כל זמן שאחריות שלהן קיים: **לוקח** ראשון מעיד ללוקח שני. קשה לרשב"א אמאי לא קאמר לוקח מעיד למוכר והוא דאית ליה ארעא אחריתי כדי (לפרש"י) אין לפר"י: קבלן

לא חיים והלכך לאו נוגע בעדות הוא. וכי האי גוונא איכא לתרוצי גבי מלוה מעיד ללוה: **לוקח ראשון מעיד ללוקח שני.** כגון לראובן שמכר שדה אחת ללוי ואחר כך שדה אחרת ליהודה ואתא לוי ומערער על של יהודה לומר גזלה ראובן ממני מעיד לו לוי ליהודה דהייינו לוקח ראשון ללוקח שני ומעיד לו שהיא שלו ולא של מערער. והוא דאית ליה ליהודה עוד קרקע אחרת שלקח מראובן שיוכל בעל חוב דראובן לגבות חובו הימנה כדין בעל חוב שגובה מלוקח אחרון ואם אין לו גובה משלפניו והלכך כיון דאית ליה ליהודה עוד קרקע אחרת המשועבדת לבעל חוב דראובן אי נמי יש לו לראובן קרקע אחרת בת חורין דליהדר עלה בעל חוב דידיה מני לוי לאתהודי ליהודה אהך קרקע דלאו נוגע בעדותו הוא דהא אפי' מפיק ליה מערער מיהודה לא אתי בעל חוב דראובן וטורף מלוי אלא מקרקע אחרת שיש לו ליהודה מראובן או לקרקע אחרת שיש לו לראובן עוד אבל אי ליכא קרקע אחרת לא מסהיד לוי ליהודה מפני שמעמידה לוי בפני בעל חוב דראובן פן יבא ויטרוף הימנו. ודוקא לוקח ראשון אין מעיד ללוקח שני ג)[היכא דלית ליה ארעא אחריתי] אבל לוקח שני מעיד ללוקח ראשון אפילו היכא דלית ליה למוכר קרקע אחרת דהא בעל חוב דמוכר לעולם אלוקח שני הדר בין שיש קרקע ללוקח ראשון ובין אין לו והלכך לא מרויח מידי בעדותו וכגון שמכר מוכר ללוקח ראשון שלא באחריות אבל אם מכר לו באחריות לא מסהיד ליה שני לראשון אלא אם כן יש לו קרקע למוכר דליהדר לוקח ראשון עלייה דנוגע בעדותו הוא דמיים דאי מפקי ליה מלוקח ראשון הדר לוקח ראשון עילוותי שקניתי אחריו קרקע המשועבדת לו. כן נראה בעיני: קבלן

ראה תניא אמר רב אשי ואי חכים משוי ליה ראה דאמר ליה אמאי תפיסת ליה לאו משום דאית לך גבאי השתא (ו) **אפקינהו ושימינהו שקול את דידך ואשקול אנא דידי א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מצי א"ל לא צריכנא לשומא דידך כבר שמוה קמאי דקמך: ארים אין לו חזקה: אאמאי עד האידנא פלגא והשתא כולה א"ר יוחנן באריסי בתי אבות אמר רב נחמן ארים שהוריד אריסין תחתיו יש לו חזקה מאי טעמא דלא עביד אינש דנחתי אריסי לאריעה ושתיק א"ר יוחנן ארים שחלק לאריסין אין לו חזקה מאי טעמא אימור הרמניא בעלמא שויוה שלח ליה ר"נ בר רב חסדא לר"נ בר יעקב ילמדנו רבינו ארים מעיד או אינו מעיד הוה יתיב רב יוסף קמיה אמר ליה הכי אמר שמואל הארים מעיד והתניא אינו מעיד לא קשיא והא דאיכא פירא בארעא והא דליכא פירא בארעא (עמלק סימן)ד תנו רבנן ערב מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי המלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי הלוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי**

קבלן

חזקה: **ארים.** של בתי אבות שהוריד אריסין תחתיו אותן ג' שנים שהיה לו לאכול והוא לא עשה עמהן כלום: **יש לו חזקה.** דלא עביד בעה"ב דנחתי אריסין נכרים באריעה בלא רשותו ושתיק שמא יקלקלו שדותיו אע"כ עושה האריס עצמו עמהן ורואה מה הם עושים כדלקמיה: **ארים.** של בתי אבות: **שחלק לאריסין.** לכל אחד מסך לעשות חלקו בשדה וגם הוא עושה עמהן: **אין לו חזקה.** דאע"ג דהיכא דהוריד תחתיו יש לו חזקה הכא אין לו חזקה דכה"ג לא קפיד בעל השדה מאחר שגם הוא עושה עמהן: **ואיכא למימר הרמניא שויוה.** רשות נתנו לו להוריד אריסין עמו אם טורח הוא לו לעשות לבדו: **ארים.** שהוריד ראובן ובא שמעון לערער עליו מי מצי אריס להעיד לו לראובן להעמיד בידו מי הוי נוגע בעדות משום דנהנה מן פירות השדה או לא: **א"ל.** רב יוסף דיתיב קמיה הכי אמר שמואל כו': **הא דאיכא פירא בארעא.** שעדיין לא נגל האריס חלקו לראובן דאי נגל אינו מעיד דנימא ליה דמיקרי ביד ראובן דאי שקיל ליה שמעון יטול גם הפירות כדין נגזל: **דליכא פירא בארעא.** וגם לא טרח בה האריס כלום בשנה זו מצי להעיד דלא מרויח מידי בהאי עדות ואם משום שאם נשאר הקרקע ביד ראובן היה מורידו באריסות הרבה (ב) ימלא שדה באריסות וגם מי יודע אם יעשו אריס שלו אם ירצה יעשה ואם ירצה יחדל: **ערב.** של לוה כנגד המלוה מעיד ללוה על קרקע שלו להוליאה מן המערער. ואימת מעיד: **והוא דאית ליה אחריתי.** שיוכל המלוה לגבות היימנה את חובו ויפסיד הערב ונמצא שאין הערב מרויח כלום במה שמעמיד שדה זו ביד לוה. והא ליכא למימר דלכך מתכוין הערב דנימא ליה שיהו שדות הרבה ביד הלוה שאם מייב הלוה עדיין לבעל חוב אחר שיגבה מחלה קרקע האחת ויגבה הערב קרקע הבאת וגוגע בעבודתו הוא ליכא למימר הכי דכולי האי לא חיים שמא לא יפרע הלוה בזמנו ואח"ל לא יפרע שמא יבא מלוה אחר ויגבה ואח"כ יבא מלוה זה ויפרע ממנו שני חששות דלאו לגבות חובו הימנה כדין בעל חוב שגובה מלוקח אחרון ואם אין לו גובה משלפניו והלכך כיון דאית ליה ליהודה עוד קרקע אחרת המשועבדת לבעל חוב דראובן אי נמי יש לו לראובן קרקע אחרת בת חורין דליהדר עלה בעל חוב דידיה מני לוי לאתהודי ליהודה אהך קרקע דלאו נוגע בעבודתו הוא דהא אפי' מפיק ליה מערער מיהודה לא אתי בעל חוב דראובן וטורף מלוי אלא מקרקע אחרת שיש לו ליהודה מראובן או לקרקע אחרת שיש לו לראובן עוד אבל אי ליכא קרקע אחרת לא מסהיד לוי ליהודה מפני שמעמידה לוי בפני בעל חוב דראובן פן יבא ויטרוף הימנו. ודוקא לוקח ראשון אין מעיד ללוקח שני ג)[היכא דלית ליה ארעא אחריתי] אבל לוקח שני מעיד ללוקח ראשון אפילו היכא דלית ליה למוכר קרקע אחרת דהא בעל חוב דמוכר לעולם אלוקח שני הדר בין שיש קרקע ללוקח ראשון ובין אין לו והלכך לא מרויח מידי בעבודתו וכגון שמכר מוכר ללוקח ראשון שלא באחריות אבל אם מכר לו באחריות לא מסהיד ליה שני לראשון אלא אם כן יש לו קרקע למוכר דליהדר לוקח ראשון עלייה דנוגע בעבודתו הוא דמיים דאי מפקי ליה מלוקח ראשון הדר לוקח ראשון עילוותי שקניתי אחריו קרקע המשועבדת לו. כן נראה בעיני: קבלן

עין משפט נר מצוה

קסב א ב מיי' פי"ג מהל' טוען הלי' ה סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קמט סעיף כה:
קסג ג ד מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף כו:
קסד ה ו מיי' פי"ז מהל' עדות הלי' קט טוש"ע מ"מ סי' לז סעיף ב:
קסה ז ח מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יג:
קסו ט מיי' שם ופי' בהסגות טוש"ע שם סעיף יד:

רבינו גרשום

שפיר קאמר דראה תניא. דכל זמן שלא ראה נאמן המחזיק: אי חכים התובע מצי משוי ליה ראה. כלומר כי היכי דכי ראהו בידו אין האומן נאמן הכי נמי יכול לשדלו בדברים עד דמשוי ליה ראה ויכול להוציאה דאמר ליה דרך הערמה אמאי תפשת האי טלית דידי לאו משום דאית לך נבאי כך וכך זודי אינו כופר לך ואף אתה אל תכפור לי שאני יודע שזה שאתה אומר לא היו דברים מעולם בעבור שאתה (חרשה) [תופסה] בנגד מה שאני חייב לך: אפקיה. דנישום ושקול דידך והב דידי וכן יכול לשתעון שיתרצה: א"ל רב אחא. אי משום הא לא דמצי טעין האי לא צריך לשומא דידך שאני יודע שומתה: **אשקא** אריס. (שידרון) אין לו חזקה לומר שלי היא כבר אכלתיה ג' שנים: אמאי. אין לו חזקה ולימא ליה האריס עד האידנא אכלתיה פלגא ברין ארים והשתא אכלתיה כולה ג' שני חזקה דלי הוא שקניתיה: הכא באריסי בתי אבות עסקינן. כגון משפחה אחת שמתחברין וכל אחד נותן לאריס שדה אחת כולה ג' שנים או ה' כדי שיזרענה וראכל פירותיה ובאותו שכר ישמור כל השדות של משפחה ולאחר ג' שנים או ה' מחזיר לבעליה והוזר שני של אותה משפחה ונותן לו שדה אחת לג' שנים שיהיו כל הפירות שלו כדי שישמור כל שאר שדותיו ושדות כל המשפחה וכן עושין כולם. היה לו שדה אחת כולה כל ימי אריסותו אין לו חזקה בה דדשתא לא מצי למימנן עד האידנא שלגא והשתא כולה דמעיקרא נמי לאוכלה כולה הקצרה לו: אריס. שהוריד אריסין תחתיו על אותה שדה שקבל מן בתי אבות והוריד אריסין לחצי השדה למחצה פירות וחצי השדה החזיק בידו בשביל שכר השדה והוריד בחציה אריסין ג' שנים יש לו חזקה באותו חצי שהוריד בה האריסין לומר שלי היא ואין יכולין לומר לו בתי אבות כולה הלינוך בשכירות משום דלא עביד אינש דמחתי כלל. אריס שהיו לו שדות הרבה לעבוד ולא היה מספיק לבדו והקים עליהן אריסין לפייעו והיה מחלק להם משכר אריסותו בין מאותן שדות שקבל ובין מאותן שדות שיחדו לו לשכירותו אם

מסורת הש"ס

ו) וכי' הערוך קהרמנא פי' לפוטרופין). ב) הקר"ס אותר שבמה סמ"ש ליתא ועי' בהגהות יעב"ץ. ג) רש"ל ד) ומתמ' קדושין דף לג. מתמת דסתם ר"נ היא ר"נ בר אבא (ועי' בתוספות תוס שמי פי' כ' שהולה לומר דתרי רב נחמן הוו אחד מינייהו ר"נ בר אבא). ה) (ועי' תוס' עירובין יח. ד"ה מתקף ושוד שם מג: ד"ה יתיב תוס' נטיין לא: ד"ה אמאי). ו) (נ"ל לפי רשב"ם).

הגהות הב"ח

(ו) גמ' דסתמא אפקיה ולישיימיה שקול את דידך: (ב) רשב"ם ד"ה ולעכה פירא וכו' הרבה שדות ימלא בתרומות וגו':

רבינו גרשום (המשך)

טוען ואמר החזקתי באותו חלק שהורדתי האריסין לא היא חזקה. דאימור בהרמנא בעלמא שוי נתנו לו רשות בעלי השדות להורידן. דהואיל דנפיש אריסין מתעסקי טפי בשדות ומינטרן טפי וניחא להו: אריס וכו'. להעיד לבעל השדה שקנאה לדתות מעליו המערער או לא. מי אמרי דנוגע בעדות הוא דואיל דמתהני מפירותיה או לא: הכי אמר שמואל מעיד. דואיל דאין לו בגוף קרקע: הא דאיכא פירי בארעא. שעדיין לא נטל האריס חלקו אינו מעיד דנוגע הוא. ואי ליכא פירי בארעא דכבר לקט חלקו המגיע מעיד: ערב מעיד ללוה. דשלו היא הקרקע שקנאה אע"ג דמשתעבדי לערב שדותיו של לוה. ואימת מעיד והוא דאית ליה ארעא אחריתי ללוה חוץ מזו שמעיד עליה שזה שיעור המוכר שנתערב בשבילו: מלוה נמי מעיד ללוה. דובין ההוא קרקע דלא אמרי' דואיל דהאי קרקע משועבד למלוה נוגע בעדות הוא. דכיון דאית ליה ללוה ארעא אחריתי דמצי למיגבי מינה מלוה שיעור הלוואתו לאו נוגע בעדות הוא: לוקח ראשון מעיד ללוקח שני. כגון ראובן ללוה משמעון מנה ושוב מכר ב' שדותיו אחת ללוי באחריות ואחת ליהודה השתא שדה זו שמכר ליהודה משועבדת ללוי מפני שקיבל ללוי אחריות שאם יבא שמעון ויטרוף את לוי שיחזור לוי ויגבה ממה ששייר ראובן שלא מכר ללוי עכשיו אם רוצה לערער על שדה שקנה יהודה שמשועבדת ללוי יכול לוי שהוא לוקח ראשון להעיד על יהודה שקנאה ולא אמרי' נוגע בעדותו הוא משום דמשועבדת לו אינו רוצה שתצא מידו. ואימתי מעיד לו והוא דאית לו לראובן אי ליהודה שקנה מה שמשועבד לו דהשתא לא נוגע בעדות הוא דעדיין יש לו מקום לגבות ממנו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com